

**Nemzetközi
Kapcsolatok
Multidiszciplináris
Doktori Iskola**

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Iván Anna

A tagállamok és az Európai Unió költségvetése

A nettó egyenleget előtérbe helyező szemlélet

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Kengyel Ákos
egyetemi tanár

Budapest, 2020

Nemzetközi Kapcsolatok Multidiszciplináris Doktori Iskola
Világgazdasági alprogram

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Iván Anna

A tagállamok és az Európai Unió költségvetése

A nettó egyenleget előtérbe helyező szemlélet

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Kengyel Ákos
egyetemi tanár

© Iván Anna

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
1. Kutatási előzmények, a téma indoklása	4
2. A felhasznált módszerek.....	6
3. Az értekezés eredményei	8
4. A főbb hivatkozások	14
5. A témával kapcsolatos saját publikációk jegyzéke	19

1. Kutatási előzmények, a téma indoklása

A tagállamoknak az uniós költségvetéssel szemben megmutatkozó nettó egyenlege közkedvelt témának tekinthető mind a kutatók, mind az érintett politikusok körében.

A tudományos élet a kilencvenes évek végén kezdett ezzel a témával érdemben foglalkozni. Az Európai Bizottság ugyanis először 1998-ban közölt átfogó jelentést a saját források rendszerének működéséről, amelyben – a nettó befizető tagállamok igényének eleget téve – megvizsgálta a nettó pozíció lehetséges értelmezését és megállapította, hogy több tagállam esetében komoly egyensúlytalanságok alakultak ki. Azáltal, hogy a Bizottság 1998-ban elismerte, hogy végez számításokat a tagállamok nettó pozíciójára vonatkozóan és ezeket kész rendelkezésre bocsátani, megdöntött egy addig többé-kevésbé érvényben lévő tabut, így mind a tagállami vezetők, mind a kutatók körében egyre elterjedtebbé vált a nettó pozíció vizsgálata.

A 2000-es évek során további ösztönzöt jelentett, hogy a 2007 és 2013 közötti többéves pénzügyi keret félidei felülvizsgálatára a Bizottság nagyszabású konzultációt hirdetett, így számos kutató és politikus fejthette ki a véleményét a közös költségvetésről.

Mindezek alapján mára a költségvetési nettó egyenlegnek széleskörű irodalma alakult ki. Meglátásom szerint azonban a kutatások nagy része ugyanazon kérdés(ek) megoldására tesz kísérletet: a szerzők döntő többsége abból a szemszögből vizsgálja a kérdést, hogy vajon milyen reform révén csökkenthető a tagállamok nettó egyenlegre összpontosító szemlélete. Miközben nem tagadom a normatív, az előremutató változás lehetőségét kutató elemzések létjogosultságát, az értekezésem más megközelítést alkalmaz.

Az értekezés hipotézise, hogy a tagállamok minél előnyösebb nettó egyenlegre összpontosító szemléletétől nem várható elmozdulás. A jelenség mögött ugyanis nagyszámú magyarázó tényező húzódik meg, amelyek kellő okot szolgáltatnak a tagállamoknak arra, hogy a jövőben is az általuk elérhető nettó egyenleget helyezték a középpontba a közös költségvetés megítélésekor. Elmondható továbbá, hogy a szemlélet mögött meghúzódó okok egy része átfedi, ezáltal erősíti egymást.

Meggyőződésem ezért, hogy alacsony a valószínűsége annak, hogy érdemi költségvetési reformra kerüljön sor, illetve amennyiben mégis megvalósul a jövőben valamilyen reform, az sem fogja kiiktatni ezt a tagállami szemléletet.

Meglátásom szerint az értekezés legalább két tekintetben újszerű tudományos eredményt hordoz.

Egyrészt újszerűnek tekinthető a bizonyítási mód, vagyis az a célkitűzés, hogy minél reálisabb, a tagállami motivációk megértését célzó megközelítést alkalmazzak, ahelyett, hogy egyértelműen elutasítanám, kiiktatandó problémaként kezelném a tagállamok nettó pozíciós szemléletét. A Külgazdasági és Külügyminisztériumban szerzett többéves szakmai tapasztalatom ösztönöz arra, hogy kutatómunkám során végig valóságghú megközelítést alkalmazzak, amely figyelembe veszi a tagállami vezetők motivációit is.

Másodsorban kiemelném, hogy ismereteim szerint eddig nem történt meg a nettó pozíciós szemlélet mögött meghúzódó okok kimerítő, összegző jellegű vizsgálata, így kutatásom ennek elvégzésével is hozzájárul a téma feldolgozottságához. Számos szerző fejtette ki a véleményét azzal kapcsolatban, hogy vajon mire vezethető vissza a tagállamok nettó egyenlegre összpontosító hozzáállása. Vannak olyan okok, amelyek szinte valamennyi, a témával foglalkozó kutatónál fellelhetők (ilyen például a kiadások szerkezete vagy a bruttó nemzeti jövedelemre épülő bevételi forrás túlsúlya), míg más okok legfeljebb néhány szerzőnél fordulnak elő, jóllehet az összképhez ezek is nagymértékben hozzájárulnak. Hiányoznak azonban azok az áttekintő munkák, amelyek a szakirodalomban megtalálható számos magyarázó tényező szintetizálását elvégeznék. Az értekezés fő célja, hogy ezen a területen kiegészítse a már meglévő tudományos munkákat.

2. A felhasznált módszerek

A hipotézis bizonyítása leíró-elemző megközelítést alkalmazva történik. Az Európai Bizottság folyamatos adatközlései, valamint a Eurostat adatbázisában elérhető nagy mennyiségű kimutatás ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az elméleti kutatómunkát közelmúltbeli szám adatokkal támasszam alá.

Elsőként ismertetem a téma tárgyalásához szükséges alapfogalmakat és definíciókat. A gyakorlati elemek mellett fontosnak tartom történeti elemzések, áttekintések szerepeltetését is, ugyanis a költségvetési rendszer egészét, de különösen a tagállamok nettó egyenlegre összpontosító szemléletét jól jellemezhetjük az útvonalfüggőséggel. Egyrészt elmondható, hogy a közös költségvetés számos olyan jellegzetességet visel magán, amelyek már évtizedekkel korábban kialakultak, és azóta megosztják a tagállamokat (ld. pl. a kiadási szerkezetet). Másrészt nem elhanyagolható tény, hogy a nettó egyenlegek vizsgálata sem újkeletű dolog, legalább Margaret Thatcher szerepvállalásáig visszanyúlik ennek története (egyreszert kutatók szerint még régebbre), így az elmúlt évtizedek feszültségeinek, nehézségeinek vizsgálata szintén fontos a hipotézis szempontjából.

Ezt követően megvizsgálom a költségvetési nettó egyenleggel foglalkozó kutatások eddigi irányait. Annak ellenére, hogy tudományos szempontból fiatal (nagyságrendileg húszéves múltal visszatekintő) témáról van szó, a nettó egyenleggel kapcsolatos szakirodalom gazdagnak tekinthető. A témában született eddigi kutatási eredmények komoly alapot biztosítanak a hipotézisem bizonyításához, azt szem előtt tartva is, hogy az eddigiektől eltérő megközelítésre törekszem. Külön figyelmet szentelek azon kevés kutatómunkának, amely – kvantitatív elemzést alkalmazva – igyekezett más megvilágításba helyezni, illetve más tényezőket (például az uniós tagság keresletbővítő vagy adóbevétel-növelő hatását) is figyelembe véve elemezni a költségvetési egyenleget.

A következő lépésben ismertetem, hogy pontosan mit értünk költségvetési nettó egyenlegen, valamint áttekintem a további elemzéshez szükséges fogalmakat. Történeti áttekintést készítek arról, hogy a közelmúltban milyen tendenciák jellemezték az uniós tagállamok költségvetési egyenlegét: mely országok tartoztak a nettó befizető, illetve a nettó kedvezményezett tagállamok csoportjába, valamint milyen jellegzetességeket figyelhetünk meg a költségvetési egyenlegük alakulásában. Ezek alapján megállapítom, hogy a nettó

befizetői, illetve nettó haszonélvezői pozíció viszonylag stabilnak tekinthető. Nagy hangsúlyt fektetek arra, hogy ismertessem, mely tagállamok voltak az egyes szakpolitikák kiemelt haszonélvezői, illetve hogy érzékeltessem, milyen kiemelkedő szerepet töltenek be ezen források a tagállamok számára.

Ezt követően részletesen elemzem, hogy a jelenleg használt költségvetési egyenleg miért problematikus mutató, miért nem tekinthető akár csak megközelítőleg jó mérőszámnak a tagállamok által élvezett fiskális előnyökre. Egyaránt foglalkozom technikai-statisztikai, közgazdasági, valamint politikai szempontokkal. Megvizsgálom olyan, általam hangsúlyosnak tartott résztemákat is, mint az európai hozzáadott érték, a tagállami szolidaritás és a kohéziós politika növekedésösztönző hatása.

A fentiekre alapozva megvizsgálom, hogy milyen okokkal magyarázható a tagállamok nettó egyenlegre összpontosító szemlélete. Számos gazdasági, politikai, valamint történeti okot azonosítok, majd elemzem, hogy a szóban forgó jelenségek hogyan járultak hozzá a nettó pozíciós szemlélet felerősödéséhez. Az általam bemutatott magyarázó tényezők nem jelentenek egyformán fajsúlyos bizonyítékot a nettó egyenlegre összpontosító szemléletre, ahogy az is elmondható, hogy bizonyos okok csak meghatározott ideig éreztették hatásukat. Fontosnak tartom ugyanakkor, hogy valamennyi, általam relevánsnak gondolt tényezőt bemutassam, ismereteim szerint ugyanis eddig nem történt meg ennek kimerítő feltérképezése a kutatók körében. A magyarázó tényezők áttekintése révén bebizonyítom, hogy számos tényező összefügg egymással, így olyan erősnek tekinthető a hatásuk, hogy nem várható elmozdulás a nettó pozíciós szemlélettől.

Az értekezés tartalmaz továbbá egy kitekintést a 2021-ben induló költségvetési időszakra is.

3. Az értekezés eredményei

Az értekezésben részletesen megvizsgálom a tagállamok uniós költségvetéssel szemben megmutatkozó nettó egyenlegének kiszámítási módjait, valamint ismertetem, hogy 2000 óta hogyan alakult a tagállamok nettó pozíciója. Megállapítom, hogy annak ellenére, hogy az uniós költségvetés volumene kicsi (a kiadások megközelítőleg az uniós GNI 1%-át teszik ki), bizonyos kedvezményezett tagállamokban érdemi, a nemzeti jövedelem akár 3-4%-át meghaladó nettó forrásmennyiséget jelentenek az uniós támogatások.

Mindezt úgy valósítja meg az uniós költségvetési rendszer, hogy a nettó befizetők számára a pénzügyi teher arányaiban alacsonyabb. Egy nettó befizető tagállam pozíciója sem éri el ugyanis a GNI 1%-át kitevő nettó finanszírozói szintet, a kedvezményezetti oldalon azonban a GNI 3-4%-át meghaladó pozíciókkal találkozhatunk.

Ezek alapján az alábbi következtetésre jutok.

1. Az uniós költségvetés – minden hiányossága és tökéletlensége ellenére – a gyakorlatban egy működőképes, többé-kevésbé igazságos forráselosztást megvalósító rendszer.

A tagállami motivációk minél pontosabb megértése érdekében megvizsgálom, hogy azon kiadási fejezetekben, amelyekben egyértelműen a tagállamokhoz köthető források szerepelnek (ezek a kohéziós politika és a közös agrárpolitika), mely tagállamok a források legnagyobb kedvezményezettjei.

Az ún. versenyképességi kiadások esetében is ismertetem, hogy mely tagállamok cégei, kutatóhelyei jutottak hozzá a legtöbb uniós támogatáshoz. A versenyképességi források esetében nem indokolt, hogy egyértelműen a szóban forgó tagállamokat tekintsük kedvezményezettnek, mert itt többnyire központi, bizottsági kezelésű támogatásokról van szó, amelyek esetében kiemelkedően magas a határokon átgyűrűző (spill-over) hatás. Figyelemreméltó ugyanakkor, hogy ezek esetében éppen úgy azonosítható egy bizonyos tagállami csoport, amely évről-évre a legnagyobb kedvezményezettnek számít, mint a kohéziós és az agrárpolitikai források elnyerésénél.

A források tagállamok közötti megoszlását vizsgálva az alábbi megállapítást teszem.

- 2. A közös költségvetésre olyan kiadási szerkezet jellemző, amelyben rögzült, hogy mely tagállamok mely kiadási tételekből számíthatnak magas allokációra. Ez pedig egy komoly magyarázat arra, hogy miért nem valósul meg érdemi reform a kiadási oldalon, illetve hogy miért nem számíthatunk a nettó egyenlegre összpontosító szemlélet visszaszorulására.**

Annak ellenére, hogy az alapvető hipotézisem szerint nem várható elmozdulás a tagállamok nettó pozíciós szemléletétől, egyetérték a témával foglalkozó kutatókkal abban, hogy a költségvetési egyenleg nem alkalmas a tagállamok által az Unióban élvezett fiskális (és egyéb természetű) előnyök bemutatására. Az értekezésben részletesen ismertetem ezért, hogy milyen hiányosságok, problémák említhetők a költségvetési egyenleggel önmagában, illetve a költségvetési egyenlegre összpontosító tagállami szemlélettel kapcsolatban.

- 3. A költségvetési egyenleg nem szemlélteti megfelelően a tagállamok által élvezett fiskális előnyöket, mert**

- a. a kiadások egy részénél nem egyértelmű, hogy mely tagállamot kell kedvezményezettnek tekintenünk**
- b. a számítási módszertan nem veszi figyelembe az igazgatási kiadásokat, ugyanakkor több leegyszerűsítést tartalmaz az adatok könnyebb felhasználhatósága érdekében**
- c. a számítás során nem jelenik meg sem a kohéziós támogatások növekedésösztönző hatása, sem a pénzügyi eszközök által előidézett beruházási többlet, sem az egységes piactól várható növekedési és munkahelyteremtési többlet.**

- 4. A tagállamok nettó egyenlegre összpontosító szemlélete károsnak tekinthető, mert nem veszi figyelembe a közös költségvetés kiadásai esetén jelentkező uniós hozzáadott értéket, továbbá az integráció által biztosított politikai előnyöket, mint a béke és stabilitás vagy a tagállamok közötti szolidaritás.**

Az értekezésben amellet érvelek, hogy annak ellenére, hogy a nettó pozíciós szemléletet negatívnak tekinthetjük, a gyakorlatban nem várható ettől elmozdulás, mert túl sok, gyakran egymást erősítő okot azonosíthatunk mögötte. Ennek bizonyításához részletesen elemzem a magyarázó tényezőket, kitérve azokra a szerzőkre, akik ezekkel kapcsolatban már kifejtették a

nézeteiket. Ahol lehetséges, statisztikai adatokkal, számszerű kimutatásokkal támasztom alá a meglátásaimat. Az értekezés legfőbb téziseit azok a megállapítások jelentik, amelyek alátámasztják, hogy a nettó egyenlegre összpontosító szemlélet logikus stratégia a tagállamok részéről, amelyet nem lehet érdemben visszaszorítani.

5. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélettől nem várható elmozdulás, mert a tagállamok túlságosan ragaszkodnak a fiskális szuverenitásukhoz.

A legtöbb tagállami vezető ellenzi mind új saját források bevezetését, mind a szupranacionális intézmények (Bizottság, Európai Parlament) költségvetési ügyekben betöltött szerepének erősítését. Ezért olyan döntéshozatali rendszert alakítottak ki, amely (a vétójog révén) biztosítja szuverenitásuk megőrzését, az általuk képviselt szempontok érvényre juttatását.

6. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélettől nem várható elmozdulás a döntéshozatali rendszer jellegzetességei miatt.

Az 1988-ban kialakított döntéshozatali rendszer tagállam-központúnak tekinthető, amelyben az Európai Bizottság csupán javaslattevő szerepet tölt be, az Európai Parlamentnek pedig egyetértési joga van. A Tanácsban a tagállamok egyhangú szavazással hoznak döntést a többéves pénzügyi keretről, ezáltal megtehetik, hogy ragaszkodnak saját álláspontjuk érvényre juttatásához. A saját források rendszerét illetően különösen erős a tagállami kontroll, a sajátforrás-határozat elfogadása ugyanis tagállami ratifikációhoz kötött. Fontos azt is kiemelni, hogy a többéves keretek tárgyalásai során a tagállamok érdekcsoportokba szerveződnek, ez még eredményesebb érdekképviseletet biztosít számukra és hozzásegíti őket egy előnyös nettó egyenleg eléréséhez.

7. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélettől nem várható elmozdulás a bevételi oldal sajátosságai miatt.

A saját források rendszerében a tagállamok bruttó nemzeti jövedelmére (*gross national income, GNI*) épülő bevételi forrás a meghatározó, ez biztosítja a bevételek kb. 60%-át. A GNI-alapú forrás sokkal nagyobb mértékben kötődik a tagállamokhoz, mint a hagyományos saját források vagy az ÁFA-alapú bevételi forrás. Így ameddig fennmarad a GNI-alapú befizetések meghatározó szerepe, arra lehet számítani, hogy a tagállami vezetők igyekeznek

nyomon követni, hogy a tagdíjszerűen befizetett összegekért „cserébe” mekkora támogatási szintre volt jogosult az adott tagállam.

8. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélettől nem várható elmozdulás a kiadási szint alakulása és a kiadási szerkezet miatt.

Az értekezésben ismertetem, hogy (reálértéken nézve) 2000 óta nem emelkedett a kiadási főösszeg, sőt, a 2014-ben indult hétéves időszak során reálértéken csökkent. Mindez annak ellenére alakult így, hogy időközben számos új tagállammal bővült az Unió, emelkedett a közös célkitűzések száma és mind gazdasági, mind biztonsági téren komoly kihívások jelentkeztek. A keretek szűkössége arra ösztönzi a tagállami vezetőket, hogy igyekezzenek biztosítani, hogy a korábban elért támogatási szintjük nem csökken.

A kiadási szerkezettel kapcsolatban megvizsgálom, mely területek részesülnek a legtöbb uniós forrásban. Elmondható, hogy a közös agrárpolitika és a kohéziós politika képviseli a legnagyobb részarányt, együttesen a kiadások kb. 70%-át. Egyben ezek azok a kiadási területek, amelyek esetében egyértelműen nyomon követhető, hogy mely tagállam (régió) volt a kedvezményezettje. Ebből adódóan minden tagállam számára elsődleges, hogy ezeken a politikákon keresztül minél magasabb támogatási szintet érjen el.

Ezért ameddig a kohéziós politika és az agrárpolitika meghatározó részarányt képvisel a kiadásokban, nem várható a nettó egyenlegre összpontosító szemlélet visszaszorulása.

9. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélet fennmaradásában a politikai tényezők is komoly szerepet játszanak.

A politikai tényezők sorában elsőként Margaret Thatcher örökségét vizsgálom meg. Rámutatok, hogy az a hozzáállás, amellyel az Egyesült Királyság számára költségvetési visszatérítést harcolt ki, más tagállami vezetőket is arra ösztönzött, hogy minél előnyösebb nettó egyenleget biztosítsanak maguknak.

A kilencvenes években komoly aggodalmakat okozott a nettó befizető tagállamok számára a küszöbön álló „keleti” bővítés, ez is arra sarkallta a legnagyobb hozzájárulást teljesítő tagállamokat, hogy ne engedjék növekedni a kiadási szintet, illetve hogy költségvetési korrekciót biztosítsanak maguknak.

A nettó egyenlegre összpontosító szemlélet felerősödésében szerepet játszott továbbá az a tény, hogy a kilencvenes évektől kezdődően egyre több visszaélésre volt példa a kohéziós támogatások felhasználása során.

A kétezres években további kihívást jelent az euroszkepticizmus kezelése: a tagállami vezetők igyekeznek arról beszámolni az állampolgáraiknak, hogy biztosították a támogatási szintjük fennmaradását.

10. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélet fennmaradásában a gazdasági helyzet alakulása is komoly szerepet játszik.

A kétezres években a gazdasági válság is komoly szerepet játszott a tagállamok nettó egyenlegre összpontosító szemléletének felerősödésében. A GDP-ben és a foglalkoztatásban tapasztalt visszaesés, a válságkezelő eszközökbe történő befizetések mértéke és a sok tagállamban életbe léptetett megszorító politika arra ösztönözte a nettó befizető tagállamokat, hogy igyekezzenek csökkenteni a közös költségvetésbe teljesítendő befizetéseiket.

A költségvetés kedvezményezettjei ugyanakkor a korábbiaknál is nagyobb mértékben voltak ráutalva az uniós forrásokra, ezért a támogatási szintjük megőrzéséért küzdöttek.

11. A nettó egyenlegre összpontosító szemlélettől azért sem várható elmozdulás, mert a fenti okok gyakran egymást erősítve jelentkeznek.

Az értekezésben megvizsgálom, hogy melyek azok a magyarázó tényezők, amelyek egymás hatását felerősítve jelentkeznek és járulnak hozzá a nettó egyenlegre összpontosító tagállami szemlélethez.

Elsőként elmondható, hogy a tagállamok azon igénye, hogy megőrizzék fiskális szuverenitásukat, nagymértékben meghatározza a bevételi oldal alakulását, valamint a döntéshozatal módját. Ebből adódóan új saját források bevezetése vagy a döntéshozatal reformja önmagában nem csökkentené a nettó pozíciós szemléletet.

Másodsorban, a kiadási oldal sajátosságai növelik a nettó befizető tagállamok igényét a bevételi oldali kompenzációra. A kiadási és bevételi oldal reformja ezért elképzelhetetlen egymás nélkül, azonban épp azért nem kerül sor reformra, mert túl sok akadályt kellene egyszerre legyőzni.

Harmadrészt, az egyhangú döntéshozatal miatt nem kerül sor reformra a kiadási oldalon, ugyanakkor a kiadási szerkezet számos problémája megmagyarázható a konszenzusos döntéshozatallal. Ebben az esetben tehát oda-vissza hatás érvényesül.

Negyedrészt, a nehéz gazdasági kontextus és az euroszkepticizmus erősödése a korábbiaknál is indokoltabbá tenné a költségvetési reformot, azonban éppen ezen tényezők hátráltatják a nettó pozíciós szemlélettől történő elmozdulást. A gazdasági válság(kezelés) tagállamokra rótt terhe, valamint az állampolgárok körében folyamatosan erősödő euroszkepticizmus mellett fontos lenne, hogy a közös költségvetés függetlenedjen a tagállami befizetésektől (valódi saját források bevezetése révén), valamint hogy valóban a legnagyobb hozzáadott értékű célkitűzésekre költsön az Unió. Ugyanakkor éppen a fenti tényezők által előidézett belpolitikai helyzet lehetetleníti el a valódi reformot: az állampolgárok ilyen helyzetben még inkább azt várják a vezetőiktől, hogy a saját tagállamuk számára előnyös alkuat biztosítsanak.

4. A főbb hivatkozások

Begg, I. – Enderlein, H.-Le Cacheux, J. –Mrak, M. [2008]: *Financing of the European Union Budget. Study for the European Commission, Directorate General for Budget.* Final Report. April 2008

Begg, I. [2010]: *Rethinking how to pay for Europe*, in: SIEPS (Swedish Institute for European Policy Studies) European Policy Analysis, March-Issue 2010

Benedetto, G. [2012]: *Budget Reform and the Lisbon Treaty* in: Benedetto – Milio (eds.): *European Union Budget Reform. Institutions, Policy and Economic Crisis*, Palgrave Macmillan, 2012, DOI: 10.1057/9781137004987

Blankart, Ch. B. – Koester, G. B. [2012]: *The Lisbon Treaty, the Financial Crisis and Exit from Budget Gridlock* in: Benedetto – Milio (eds.): *European Union Budget Reform. Institutions, Policy and Economic Crisis*, Palgrave Macmillan, 2012, DOI: 10.1057/9781137004987

Cipriani, G. – Pisani, S. [2004]: *The European Budget: An Alternative to Budgetary Balances to Assess Benefits for the Member States*, XVI Conferenza della Società Italiana di Economia Pubblica., Internet: <http://www.siepweb.it/siep/images/joomd/1399116284339.pdf> (2017. augusztus 8.)

Cipriani, G. [2014]: *Financing the EU Budget. Moving Forward or Backwards?* Brussels; Centre for European Policy Studies, DOI: 10.13140/2.1.3604.3209

De La Fuente, A.-Doménech, R. [2001] : *The redistributive effects of the EU budget: An analysis and proposal for reform.* Journal of Common Market Studies 39, No. 2. 307-330. oldal, DOI: 10.1111/1468-5965.00290

Enderlein, H. – Lindner, J. – Calvo-Gonzalez, O. – Ritter, R. [2005]: *The EU Budget. How Much Scope for Institutional Reform?* European Central Bank Occasional Paper Series No. 27/April 2005

Európai Bizottság [2017]: *Az én régióm, az én Európám, a mi jövőnk. Hetedik jelentés a gazdasági, társadalmi és területi kohézióról*, Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2017, DOI: 10.2776/2493

Európai Bizottság [2018b]: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Modern költségvetés a polgárainak védelmet, biztonságot és lehetőségeket nyújtó Unió számára. A 2021-2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret*. Brüsszel, 2018. 5. 2. COM(2018) 321 final

Európai Számvevőszék [2019]: *A Számvevőszék éves jelentése a 2018. évi pénzügyi év költségvetésének végrehajtásáról, az intézmények válaszaival együtt*. Az Európai Unió Hivatalos Lapja C340 62. évfolyam, 2019. október 8., 1-269. oldal

European Commission [1997]: *Budget Contributions, EU Expenditure, Budgetary Balances and Relative Prosperity of the Member States*, ECOFIN Council, October 1997

European Commission [1998]: *Financing the European Union. Commission Report on the Operation of the Own Resources System*. Brussels, 07.10.1998 COM (1998) 560 final

European Commission [2011b]: *Commission Staff Working Paper: The added value of the EU budget. Accompanying the document Commission Communication A budget for Europe 2020*, Brussels, 29.6.2011 SEC (2011) 867 final

European Commission [2012]: *20 years of the European Single Market. Together for new growth. Main achievements*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012, DOI: 10.2780/66906

European Commission [2014b]: *EU budget 2013. Financial Report. Also covering Multiannual Financial Framework 2007-13*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, DOI: 10.2761/41817

European Commission [2016]: *Commission Staff Document, Ex post evaluation of the ERDF and Cohesion Fund 2007-13*, Brussels, 19.9.2016, SWD (2016) 318 final

- European Commission [2019b]:** EU budget 2018. Financial Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, DOI: 10.2761/027405
- Fabbrini, S. [2016]:** *Representation without Taxation: An Association or Union of States?* in: De Feo, A. – Laffan, B. (eds): *EU Own Resources. Momentum for a Reform?*, European University Institute 2016, pp. 19-29., DOI: 10.2870/176147
- Fuest, C. – Heinemann, F. – Ungerer, M. [2015]:** *Reforming the Financing of the European Union: A Proposal*, ZEW Policy Brief, No. 2, May 2015, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10272-015-0553-z>
- Gretschmann, K. [1998]:** *Reform of the Own-Resources System and Net Positions in the EU Budget*. European Parliament Directorate-General for Research. Division for Budgetary Affairs, Civil Liberties and Internal Affairs, Rules of Procedure, Petitions and Comparative Law. Working document, Budget Series 100., Luxembourg, October 1998
- Gros, D. – Micossi, S. [2005]:** *A Better Budget for the European Union. More Value for Money. More Money for Value*. CEPS Policy Brief No. 66/February 2005
- Haug, J. – Lamassoure, A. – Verhofstadt, G. – Gros, D. – De Grauwe, P. – Ricard-Nihoul, G. – Rubio, E. [2011]:** *Europe for Growth. For a Radical Change in Financing the EU*. CEPS Paperbacks, 2011
- Heinemann, F. – Mohl, Ph., – Osterloh, S. [2010]:** *Reforming the EU Budget: Reconciling Needs with Political-Economic Constraints*. *Journal of European Integration*, 32:1, pp. 59-76, DOI: 10.1080/07036330903375149
- Hix, S. – Høyland, B. [2011]:** *The Political System of the European Union*. London: Palgrave Macmillan 2011., DOI: <https://doi.org/10.1007/978-1-349-27531-1>
- Inotai András – Szemlér Tamás [2004]:** *A 2004-ben csatlakozó közép- és kelet-európai országok és az EU 2006-2013 közötti közös költségvetése*. in: Inotai András, Bognár Károly (szerk.): *EU-tanulmányok*, Budapest: Nemzeti Fejlesztési Hivatal, 2004. 623-649. oldal

Iván Gábor [2007]: *Bevezetés az Európai Unió költségvetésébe*, Budapest: Osiris, 2007

Kengyel Ákos [2013]: *A megszokott keretek csapdájában. Gondolatok az Európai Unió 2014-2020 közötti költségvetési kiadásairól.* in: *Köz-Gazdaság*. VIII. évf. 1. szám, 2013. március, 189-202. oldal

Kengyel Ákos [2017]: *The next Multiannual Financial Framework (MFF) and its Duration.* In-depth analysis requested by the BUDG committee of the European Parliament, PE 603.798 – October 2017 , DOI: 10.2861/13

Kölling, M. [2015]: *How much Solidarity is in the EU Budget?* Perspectives on Federalism, Vol. 7, Issue 3, 2015

Le Cacheux, Jacques [2005]: *European Budget. The Poisonous Budget Rebate Debate.* Notre Europe Studies & Research N. 41

Matthews, A. [2013]: The distribution of CAP payments by member state, Internet: <http://capreform.eu/the-distribution-of-cap-payments-by-member-state/>

Monti, M. – Daianu, D. – Fuest, C. – Georgieva, K. – Kalfin, I. – Lamassoure, A. – Moscovici, P. – Simonyte, I. – Timmermans, F. – Verhofstadt, G. [2016]: *Future Financing of the EU. Final report and recommendations of the High Level Group on Own Resources*, December 2016

Núñez Ferrer, J. [2008]: *Can reforming own resources foster policy quality?* SIEPS Report 2008:3, Stockholm

Petersen, Th. – Böhmer, M. – Weisser, J. [2014]: *20 years of the European single market: growth effects of EU integration*, Bertelsmann Stiftung Policy Brief 2014/02

Pollack, M. A. [2008]: *Member-State Principals, Supranational Agents, and the EU Budgetary Process, 1970-2008*, Internet: <http://ssrn.com/abstract=1119108> (2016. október 8.), DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1119108>

- Richter, S. [2008]:** *Facing the Monster 'Juste Retour'. On the Net Financial Position of the Member States vis-à-vis the EU Budget and a Proposal for Reform.* WIIW Research Reports 348. May 2008
- Rubio, E. [2011]:** *The „added value” in EU budgetary debates: one concept, four meanings.* Notre Europe Policy Brief, No.28, June 2011
- Sapir, A. [2008]:** *Speech by André Sapir.* in: *The Purse of the European Union: Setting Priorities for the Future*, SIEPS 2008:1op, Stockholm 2008, 15-23. oldal
- Somai Miklós [2014]:** *A britek és az EU közös költségvetése – különös tekintettel a rebate-re.* in: *Külügyi Szemle XIII. évfolyam 2. szám*, 77-103. oldal
- Szemlér Tamás [2006]:** *Az EU-költségvetés mérföldkövei: a rendszer reformjától a szervezett káoszig* in: *Külgazdaság L. évf. (7-8)* 77-89. oldal
- Szemlér Tamás [2017]:** *Úton a fiskális föderalizmus felé?* in: *Európai Tükör 2017 (1)* 49-61. oldal
- Torreblanca, J. I. – Leonard, M. [2013]:** *The Continent-wide Rise of Euroscepticism,* European Council on Foreign Relations Policy Memo 79, May 2013
- Vignon, J. [2011]:** *Solidarity and Responsibility in the European Union.* Notre Europe Policy Brief, No. 26. (2011)
- Wostner, P. [2008]:** *On the character of the EU and its budget: Look into the future.* EU-Consent EU-Budget Working Paper No. 8. October 2008, DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1025384>

5. A témával kapcsolatos saját publikációk jegyzéke

1. Könyvfejezet:

- **Hetényi Géza - Bajusz Anna:** *EU-költségvetés és a többéves pénzügyi keret in: Magyarország első évtizede az Európai Unióban 2004-2014*, 407-425. oldal, Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2014

2. Folyóiratcikkek:

- **Bajusz Anna:** *Az Európai Parlament és az Európai Bizottság többéves pénzügyi keretre tett javaslatának bemutatása in: Európai Tükör, XVII. évfolyam 1. szám, 5-14. oldal*
- **Bajusz Anna:** *Szövetségi politika a többéves pénzügyi keretről folytatott tárgyalások során in: Európai Tükör, XVII. évfolyam 1. szám, 37-44. oldal*
- **Bajusz Anna:** *A többéves keretről folytatott tárgyalások második szakasza, a megállapodás kialakulása in: Európai Tükör, XVIII. évfolyam 1. szám, 34-46. oldal*
- **Bajusz Anna:** *Az Európai Unió költségvetési rendszerének finanszírozási problémái in: Külgazdaság 2015/3-4 Jogi melléklet*
- **Bajusz Anna:** *Tagállami nettó pozíciók az EU költségvetésével szemben in: Közgazdaság, X. évfolyam 2. szám (2015. június)*
- **Bajusz Anna:** *Az uniós források jelentősége a visegrádi tagállamokban in: Közgazdaság, X. évfolyam, 4. szám (2015. december)*
- **Bajusz Anna:** *A tagállamok és az Európai Unió közös költségvetése. Miért nem alkalmas a költségvetési nettó pozíció az integrációs előnyök mérésére? in: Külügyi Szemle XIV. évfolyam 4. szám, 122-140. oldal*

- **Bajusz Anna – Modok Benő:** *A többéves keretről született megállapodás értékelése tagállami szemszögből* in: Európai Tükör, XVIII. évfolyam 1. szám, 55-71. oldal

3. Műhelytanulmány:

- **Bajusz Anna:** *A Delors-Thatcher-vita, különös tekintettel az uniós költségvetésre*,
Internet: http://www.grotius.hu/doc/pub/HQRNUQ/2015-10-05_bajusz_anna_a-delors-thatcher-vita-kulonos-tekintettel-az-unios-koltsegvetesre.pdf
(2015. október 20.)

4. Idegen nyelvű publikáció:

- **Bajusz Anna:** *Unemployment in the EU: national policy responses.* in: *Studies on European Integration. Economic policy alternatives and social models*, Savaria University Press 2016